

د فهرست نسخه های خطی شیعی شرقی دانشگاه لیدز

پدیدآورده (ها) : علیزاده، علی

فلسفه و کلام :: کتاب شیعه :: پاییز و زمستان 1389 - شماره 2

از 254 تا 260

آدرس ثابت : <http://www.noormags.ir/view/fa/articlepage/940541>

دانلود شده توسط : رسول جعفریان

تاریخ دانلود : 01/04/1396

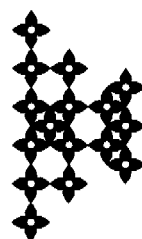
مرکز تحقیقات کامپیوتری علوم اسلامی (نور) جهت ارائه مجلات عرضه شده در پایگاه، مجوز لازم را از صاحبان مجلات، دریافت نموده است، بر این اساس همه حقوق مادی برآمده از ورود اطلاعات مقالات، مجلات و تألیفات موجود در پایگاه، متعلق به "مرکز نور" می باشد. بنابر این، هرگونه نشر و عرضه مقالات در قالب نوشتار و تصویر به صورت کاغذی و مانند آن، یا به صورت دیجیتالی که حاصل و بر گرفته از این پایگاه باشد، نیازمند کسب مجوز لازم، از صاحبان مجلات و مرکز تحقیقات کامپیوتری علوم اسلامی (نور) می باشد و تخلف از آن موجب پیگرد قانونی است. به منظور کسب اطلاعات بیشتر به صفحه [قوانین و مقررات](#) استفاده از پایگاه مجلات تخصصی نور مراجعه فرمائید.

پایگاه مجلات تخصصی نور

www.noormags.ir

فهرست نسخ‌های خطی شعبه شرقی دانشگاه لیدز

دانشگاه لیدز - کتابخانه برادر تون
University of Leeds: Brotherton Library

علی‌علیاده

دانشگاه لیدز در یورک شایر غربی با بیش از ۳۳ هزار دانشجوی تمام وقت، یکی از دانشگاه‌های بزرگ و معتبر انگلستان است. این دانشگاه در سال ۱۸۳۱ به عنوان مدرسه پزشکی لیدز تأسیس شد و از آن سال تاکنون یکی از دانشگاه‌های عمومی پرطرفدار در اروپاست. دانشگاه لیدز دارای بخش‌های مختلفی است. کتابخانه دانشگاه که در ۵ ساختمان پراکنده شده است، در مجموع ۲ میلیون و ۷۸۰ هزار جلد کتاب، ۲۶ هزار نسخه چاپی قدیمی و ۶ هزار کتاب الکترونیکی دارد.^۱ در میان این کتب، ۵۴۵ نسخه خطی که ۳۷۶ نسخه به زبان عربی و ۱۵۰ نسخه به زبان فارسی و بقیه به زبان‌های ترکی، اردو و هندی، مالایی و کشمیری وجود دارد که در بخش کتابهای عربی نگهداری می‌شود.

قدیمی‌ترین نسخ خطی موجود در این کتابخانه مربوط است به سنه ۷۰۰ ق که کتاب التصریف ابن حاجب در صرف است.

فهارس چاپ شده بر نسخه‌های خطی این کتابخانه به قرار زیر است:

* فهرست نسخه‌های خطی عربی از شماره ۱-۳۰۰، جان مک دونالد، ج ۱-۶، ۱۹۵۸ میلادی، ۶۲+۵۴+۶۲+۷۷+۷۰ ص.

* فهرست نسخه‌های خطی عربی از شماره ۳۰۰-۳۵۰، م. یونگ، ج ۷، ۱۹۷۹ میلادی، ۳۴ ص.

* فهرست نسخه‌های خطی عربی از شماره ۳۵۱-۳۷۱ و نسخه‌های خطی ترکی از شماره ۱-۷، م. یونگ، ج ۸، ۱۹۸۰ میلادی، ۳۰ ص.

* فهرست نسخه‌های خطی فارسی از شماره ۱-۵۰، ا. ه. م. محی‌الدین، و ج. مک دونالد، ج ۹، ۱۹۸۵ میلادی، ۵۹ ص.

* فهرست نسخه‌های خطی اردو از شماره ۱-۹، م. یونگ، ج ۱۲، ۱۹۹۰ میلادی، ۱۸ ص.^۲

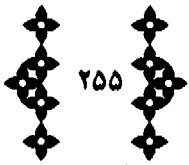
۱. علاقمندان می‌توانند برای کسب اطلاعات بیشتر به وب سایت رسمی دانشگاه لیدز به آدرس www.leeds.ac.uk مراجعه کنند

۲. المخطوطات الإسلامية في العالم، ج ۴، ص ۲۶۶-۲۶۸

کتاب شعبه (۲)
سال اول، شماره دوم، پاییز و زمستان (۱۳۸۹)

(نسخه‌شناسی)
(و) فهرست نسخه‌های خطی شعبه شرقی دانشگاه لیدز

فهرست نسخه‌های خطی شرقی عربی دانشگاه لیدز با نام اصلی (catalogue of oriental manuscripts) به سال ۱۹۵۸ میلادی تألیف جان مک دونالد (john macdonald) در انتشارات این دانشگاه به چاپ رسیده است.

این مقاله ترجمه‌ای است از نسخه‌های خطی عربی شیعی که از شماره ۱-۳۰۰ منتخب شده است و با اندکی تلخیص و افزودن مواردی که با علامت { } مشخص شده به انجام رسیده است. در این فهرست ابتدا شماره مدرک و بعد از آن عنوان اثر (موضوع) و در ادامه نام پدید آور ذکر شده است. مشخصات نسخه شناسی اثر شامل: نوع خط، تعداد برگ، وضعیت استنساخ (تاریخ کتابت قمری، کاتب).

نیز کتاب‌ها براساس شماره‌های اصلی در کتابخانه مرجع ذکر شده است و در نسخه‌هایی که در ذیل مجموعه‌ها می‌باشد شماره مربوط به نسخه در ذیل شماره اصلی ذکر شده است.

۱. عدة الداعي ونجاح الساعي (ادعیه)
نامعلوم {جمال الدین ابن فهد الحلّی (۸۴۱ ق)}
نسخ جلی، ۱۹۹ گ، قبل از قرن دهم.
آغاز: اما المقدمة فی تعریفه والترغیب فیہ وهذا اوان الشروح...
انجام: ... وانها دعوة مستجابة للقائلین ان شاء الله وصلى الله على اشرف النفوس الطاهرات محمد وعترته آمین.
نک: الذریعة، ج ۱۵، ص ۲۳۸؛ تاریخ الادب العربی، ذیل ۱، ص ۹۱۲؛ آلوارت، ش ۳۵۵۶.

۲. حدیقة الافراح لازاحة الأثران (جنگ ادبی)
احمد بن محمد الشیروانی الیمنی (۱۲۲۰ ق)
نسخ جلی، ۱۷۴ گ، ۱۲۷۴ هـ
آغاز: نحمد من لم تزل امورنا منتظمة بما نثرت علينا ایادی
نک: الذریعة، ج ۶، ص ۳۸۰، ش ۲۳۸۹؛ تاریخ الأدب العربی، ج ۲، ص ۵۰۲؛ ذیل ۲، ص ۸۵۱.

۳. دعاء مفتاح النجاح (ادعیه)
علی {بن ابی طالب} علیه السلام
نسخ، ۳۰ گ، احتمالا قرن ۱۳ ق
آغاز: یا من دلج لسان الصباح بنطق...
انجام: ولم یکن له ولی من الذل وکبره تکبیرا

کتاب شیمه [۲]
سال اول، شماره دوم، پاییز و زمستان [۱۳۸۹]

(نسخه شناسی)
(فهرست نسخه‌های خطی شیعی شرقی دانشگاه لیدز)

نک: تاریخ الادب العربی، ذیل ۱، ص ۹۳۸؛ کشف الظنون، ج ۲، ص ۱۷۷۱.

۶۵. مجموع القصائد / الفرائد المحبوكة الطرفین (شعر)

صفی الدین حلی (۷۴۹ق)

نسخ، ۷۰ گ، احتمالاً قبل از قرن ۱۴ ق

آغاز: الناس من زمن الاقبال كالشجرة: (شعر)

انجام: فضحكوا عليه وقالوا من يستأهل شئ يصل اليه (مقامه)

نک: تاریخ الادب العربی، ذیل ۲، ص ۲۰۰؛ الذریعه، ج ۲۰، ص ۹۹.

۷۰. الصحیفة الكاملة (حدیث / ادعیه)

زین العابدین علی بن الحسین السجاد ز (۹۲ق)

نسخ زیبا، ۱۷۹ گ، ۱۰۳۵ ق

آغاز: حدثنا السيد الاجل نجم الدين... العلوی الحسینی

انجام: وتتم احسانك فيما بقى... فيما مضى... ارحم الراحمین

نک: تاریخ الادب العربی، ج ۱، ص ۳۹؛ ذیل ۲، ص ۷۶

۹۲. کتاب شرایع الاسلام (فقه امامیه)

نجم الدین الحلّی (۶۷۶ق)

نسخ نازیب، ۲۶۳ گ، ۱۰۹۷ ه، کاتب: عمران التونی

آغاز: فان رعاية الايمان توجب قضاء حق الاخوان

انجام: وان يجعلنا من خلص شيعتهم الداخلين في شفاعتهم انه ولي ذلك

تاریخ الادب العربی، ج ۱، ص ۵۱۴؛ ذیل ۱، ص ۷۱۱؛ الذریعه، ج ۱۳، ص ۴۷.

۱۰۱. رقعات عباسیه (مراسلات؟)

سید حیدر علی رضوی

رقاع، ۶۷ گ، ۱۲۴۵ - ۱۲۹۵ ق

آغاز: فان الحبيب... الطبيب الارب الحاذق شفاء الدولة كان

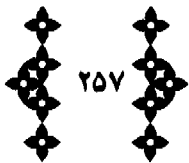
انجام: هذا المهجور... لبالي...

۱۰۹. کشف اللغات (لغت نامه)

عبد الرحمان بن احمد سور [بهارى] (۹۵۰ق)

نستعلیق هندی، ۳۰۶ گ، ۲، قبل قرن ۱۳

آغاز: يكون اضعف العباد خادم الفقراء فقير حقير... عبد الرحمن بن احمد

انجام: يهدى

نک: الذريعة، ج ۱۸، ص ۵۷، ش ۶۵۸.

۱۱۱. ضياء الانوار على مذهب الائمة الاطهار (فقه)

احمد بن اسحاق بن ابراهيم الحسنى الحسينى نظام الدين الشيرازى المحدث

نسخ مرتب، ۱۶۸ گ، قرن ۱۰ - ۱۱

آغاز: الحمد لله اجمعوا على ان الصلاة لا تصح الا بطهارة

انجام: جميع المسلمين اجمعين والمسلمات بذلك انه

نک: مستدرکات علم رجال الحديث، ج ۱، ص ۲۷۸.

۱۲۱. تحفة المجاهدين (تاريخ)

شيخ زين الدين على بن احمد المعبرى (۹۸۷ ق)

نسخ، ۳۴ گ، قبل قرن ۱۲

آغاز: فان الله سبحانه وتعالى... وهب

انجام: اصلح الله احوال المسلمين... امين

نک: الذريعة، ج ۱۱، ص ۱۳۹؛ تاريخ الادب العربى، ج ۲، ص ۵۴۷؛ ذيل ۲، ص ۵۹۹.

۱۵۵. مجموعه رسائل شامل ۴۵ رساله فارسى و عربى

باقر الصفاهانى بن محمد تقى بن محمد باقر بن محمد تقى (۱۳۲۱ ق)

نسخ - نستعليق، ۵۰۵ گ، ؟

آغاز: تا مهياى بدايع ضايح اوقات هراة فطرو..

۱۶۶. ديوان ابو فراس (شعر/ديوان)

ابو عبدالله بن محمد بن احمد بن احمد بن خالويه النحوى (۳۷۰ ق)

نسخ، ۷۲ گ، ؟، ۱۲۹۲ ق

آغاز: قال الشعالبى فى ترجمة ابى فراس هو ابو فراس

انجام: ومن كان... فللذى منه لا محالة جانب

نک: تاريخ الادب العربى، ج ۱، ص ۸۹؛ ذيل ۱، ص ۱۴۴؛ الذريعة، ۹/۱، ص ۴۷.

۱۷۴. صحاح الاخبار فى نسب السادات الفاطمية الاخبار (تاريخ)

عبد الله محمد سراج الدين بن السيد عبد الله الحسين الرفاعى المخزومى (۸۸۵ ق)

نسخ، ۷۹ گ، ۹، قرن ۱۲

آغاز: فيقول عبيد الله محمد سراج الدين ابن السيد عبد الله الرفاعي ثم المخزومي
انجام: يبلغ ما يرجوه من ذلك الوصل... وحشرنا معهم تحت لواء النبي الامين
نك: الذريعة، ج ۱۵، ص ۱۰، ش ۵۲؛ تاريخ الأدب العربي، ذيل ۲، ص ۲۲۹.

۱۸۷. كتاب الرحمة في الطب والحكمة (طب)

محمد بن علي بن ابراهيم الصنوبري (۸۱۵ ق)

نسخ جلی، ۱۳۰ گ، ۹، قبل قرن ۱۲

آغاز: قد الفه في علم الطب و... امراضه

انجام: نافع لجميع الامراض والى الهضم فهو نافع مجرب

نك: الذريعة، ج ۱۰، ص ۱۷۲، ش ۳۴۴؛ تاريخ الأدب العربي، ج ۲، ص ۲۴۲؛ ذيل ۲، ص ۲۵۲.

۱۸۹. مسالك الافهام (فقه اماميه)

زين الدين بن علي بن احمد الشامي العاملی الشهيد الثاني (۹۶۵ ق)

نستعليق، ۳۱۵ گ، ۹، ۱۱۷۳ ق

آغاز: (كتاب الطلاق) الطلاق لغة حل القيد ويطلق على الارسال والترك يقال ناقة طالق اي مرسله

انجام: والحمد لله حمد الشاكرين والصلاة على سيد المرسلين محمد وآله وصحبه اجمعين

نك: تاريخ الأدب العربي، ج ۱، ص ۵۱۵، ج ۲، ص ۴۲۵؛ ذيل ۱، ص ۷۱۱، ذيل ۲، ص ۴۴۹،

الذريعة، ج ۲۰، ص ۳۷۸.

۱۹۱. شرح التذكرة النصيرية

نظام الدين الحسن بن محمد بن الحسين القمي النيسابوري (قرن ۸)

تعلیق، ۱۸۸ گ، ۹، ۱۰۸۲ ق

آغاز: اشتهر من... نظايره في الفن اشتهار الشمس في كبد السماء

انجام: عبد الرحيم بن الحسن عفي عنهما وسترعيوبهما في... من الهند

نك: تاريخ الأدب العربي، ج ۲، ص ۲۵۶؛ ذيل ۲، ص ۲۷۳؛ الذريعة، ج ۴، ص ۵۱.

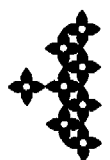
۱۹۵. ادعيه ازائمه واهل بيت (ادعيه)

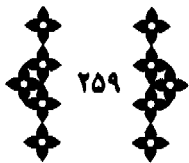
نامعلوم

نسخ مغربي، ۳۷ گ، ۹، قرن ۱۳

آغاز: بسم الله الرحمن الرحيم وصلى الله على نبينا محمد

انجام: وسلام على المرسلين والحمد لله رب العالمين

نک: فهرست کتابخانه سنت آگوستین و کانترבורی

۲۰۴. موارد الکلم و سلك الدرر الحکم (کلام)
فیض الله ابو الفیض بن المبارک الهندی (۱۰۰۴ ق)
نسخ فارسی، ۳۱ گ، ۹، ۹۸۸ ق
آغاز: وعدوا... رسمه وهو کالثلوثو المکمل المرصع
انجام: الکلام معدلا حصل المرام مکتملا ما حزره مساهما
نک: الذریعة، ج ۲۳، ص ۲۱۶، ش ۸۶۸۹؛ تاریخ الأدب العربی، ج ۲، ص ۵۵۰؛ ذیل، ۲، ص ۶۱۰.

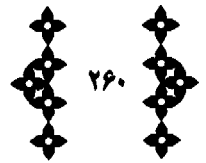
۲۰۹. الروضة البهیة (فقه امامیه)
زین الدین بن علی الشامی العاملی (۹۶۵ ق)
نسخ فارسی، ۴۷۸ گ، ۹، ۸۷۵ ق
آغاز: فهذه تعلیقة لطیفة وفوائد حقیقة اضفتها الی المختصر
انجام: من خلل فی ایراد انه هو الغفور الرحیم
نک: الذریعة، ج ۱۱، ص ۲۹۰؛ تاریخ الأدب العربی، ج ۲، ص ۱۳۱؛ ذیل، ۲، ص ۱۳۱.

۲۱۲. مفتاح الشفاء (کشکول)
شمس الدین بن محمد الحسینی
نسخ مصری، ۲۰۱ گ، ۹، قرن ۱۲
آغاز: وخلق لهم من الطعام والشراب ما... عن الطیب
انجام: کان یحب اهل البیت (علیه السلام) وانا افتخر بابوته

۲۳۴. انیس المومنین (حدیث)
نامعلوم
نسخ سریانی، ۱۰۲ گ، ۹، ۱۳۰۱ ق
آغاز: فقد اشتمل هذا الکتاب علی ما تستلذ به الاستماع
انجام: وان ترفع یدک عنه وانت تشتهیه فقالوا لو صدقت
نک: الذریعة، ج ۲، ص ۴۶۷ (۹).

۲۵۹. خلاصة بحار الانوار (حدیث)
نامعلوم
نسخ، ۲۵۶ گ، ابوطالب بن محمد جعفر، نویسنده شاید آقا نجفی اصفهانی است.

آغاز: نبذة خاطی محمد باقر بن محمد تقی
انجام: رحمت و مغفرت... امین رب العالمین
نک: تاریخ الأدب العربی، ذیل ۲، ص ۵۷۳

۲۶۰. الکافی فی علم الدین (حدیث)
محمد بن یعقوب بن اسحاق الكلینی (۳۲۸ ق)
نسخ، ۴۰۲ گ، ۴، ۱۰۷۲ ق
آغاز: الحمد لله المحمود لنعمته المعبود لقدرته
انجام: عن ابی الحسن موسی علیه السلام فی الطهور التي فيها ذكر الله عزوجل قال اغسلها
نک: تاریخ الأدب العربی، ج ۱، ص ۱۹۹؛ ذیل ۱، ص ۳۲۰

۲۷۶. دیوان درة المکنون وجوهرة المخزون (شعر)
فتح الله بن النحاس (۱۰۵۲ ق)
نسخ، ۴۶ گ، ۴، ۱۰۹۶ ق
آغاز: فحمدک اللهم ان اطلعت فی سماء البلاغة شمساً وبدورا
انجام: هو مولا... نعمة اذ بذکرها لا اقوم
نک: الذریعة، ج ۱/۹، ص ۳۱، تاریخ الأدب العربی، ذیل ۲، ص ۵۱۰.

۳۰۰. انیس المتقین (فقه)
عبد الصمد بن حسین بن محمد
نسخ جلی، ۵۱ گ، ۴، قرن ۱۲
آغاز: فقال العبد الفقیر الحقیر السائل الراجی الی رحمة الله الملك الفرد عبد الصمد بن فقیه
حسین بن... محمد
انجام: بعرفة والرابع غسل الاحرام والله اعلم بالصواب والیه المرجع والمآب وصلى الله على خير
خلقه محمد... وسلم
نک: تاریخ الأدب العربی، ذیل ۲، ص ۹۶۶؛ الذریعة، ج ۲، ص ۴۶۴.
* در الذریعة مؤلف را این گونه معرفی می‌کند: محمد بن عبد الصمد حسینی شهشانی
اصفهانى متوفى به اصفهان در سال ۱۲۸۷ ق.

